

POKUSIĆ SIĘ (160) *vb pf*

się (124), się (35), si(ø) (1).

o jasne.

inf pokusić się (64). ◇ *fut* 1 sg pokuszę się (6). ◇ 2 sg pokusisz się (5). ◇ 3 sg pokusi się (32). ◇ 1 pl pokusimy się (1) *RejJóz*, pokusi(e)m się (1) *SkarŻyw*. ◇ 3 pl pokuszą się (1). ◇ *praet* 1 sg m pokusiłem się, -m się pokusił (3). ◇ 2 sg m -ś się pokusił (2). ◇ 3 sg m pokusił się (22), jest się pokusi(e)ł (1) *LibMal*. *f* pokusiła się (4). ◇ 3 pl m pers pokusili się (7). *subst* pokusiły się (1). ◇ *imp* 2 sg pokuś się (1). ◇ *con* 1 sg m bym się pokusił (1). ◇ 3 sg m by się pokusił (2). *f* by się pokusiła (1). ◇ 3 pl m pers by się pokusili (3). ◇ *con praet* 3 sg m by się był pokusił (1). ◇ 2 pl m pers byście się byli pokusili (1).

Sł stp notuje, Cn s.v. bez potyczki; uderzam na kogo, Linde XVII w.

*Spróbować, zaryzykować; temptari (tentari) Vulg, Cn; experimentum capere Mącz; conari PolAnt (160): (did) Ruben przedfię radzy ifcz vpadfzy na kolana ku Io[zefowi]. (-) Wźdyć iuż lepiey gdychmy załzli iż fie pokuřimy A czo nam fzczeńcie przyniefie to przyąc muřimy *RejJóz* Mv; Stárzy/ młodzi/ vbodzy/ zacni y krolowie/ Gdzye fie oná [*Wenus*] pokuři wnet ząwierci w głowie. A gdy iefcze dzyeciątko tą ftrzałką rozdraźni/ Alić wřzyfcy kugluią/ alić wřzyfcy błaźni. *RejWiz* 29v, 9v; *RejZwierz* 143; *Experimentum capere, Pokořztować Pokuřić fie. Mącz* 34d; *RejPos* 71v; Iefilby kiedy Pánowie Krzeřcijánfcy chćieli fie pokuřić/ á z niewoley wyzwolić mieczem Krzeřcijánfkie Ludźi od Turkow/ muřieliby napierwey vkorzyć fie Pánu Bogu řwemu *BielSpr* 58; *PaprPan* Q; Iefcze ořtátanie pokuřił fię czárt/ y mocną obłudnořcią řwieckie myřli ná nię puřcił. *SkarŻyw* 226, 441; *PaxLiz* D2.*

pokusić się do kogo [= zwrócić się do kogoř] (4): Komor źimie kiedy vmarzł/ Y coby iadł iuż nie nálaź: Do pćzoł fie nędznik pokuřił/ Zaby żywnořci vprořił. *BierEz* S2; A thák vmyřlił [*Amurat*] iefcze z dáry fie pokuřił chytrze do Stárořty/ ktoremu pořłał dáry známienite *BielKron* 250v, 449. *Cf Zwrot.*

pokusić się do czego (1): Nam [...] zdało fię pokuřić iną drogą do tego nářzego przekłádania *BibRadz* *4v.

pokusić się o kogo, o co (36): *BierEz* M4v; Y przypář miecz moźnořci řwoiey ná biodrá řwoie/ á zwielką czćią przypáďnie tobie ocz fie iedno pokuřliř *RejPs* 67v, 88v; Zes kura ziadł tim fie chlubiř Vczinicz to i prořti lis Y iabim fie on po kuřil Wierz mi ze bim go vduřil *RejRozm* 405; *MurzNT* 126; Byřcie byli mogli iefcze y wiátr vgonić/ y o then byřcie fie byli pokuřili/ y řwięćili. *KrowObr* 100, 222v; náwroćić fie muřę/ A o złe iuż fie dáley więcey nie pokuřę. *RejWiz* 135, 2, 118, 182, 190v; *RejZwierz* 28, 57; *GrzegRóżn* D4; *OrzQuin* E2; *RejAp* AA3v; *RejPos* A6, 156, 209v; *RejZwierc* 76; *SkarJedn* 381; *SkarŻyw* 32; *WisznTr* 24; (*nagł*) O Mikołáiu Kořobuckim. (-) ACz mu náturá wzrořtem nićo vkrzywdźiła/ Ale go zás rozumem y cnotą vczćiła. Więć fercá k temu dořyc w ták niewielkim ćiele: Z chćięią řyę rad pokuři o nawięřzłą řmieie. *PudłFr* 36; Tákze teź nie to zgubiło one Krole cne/ iż ná woynę iecháli/ ále to/ że fię o nierowną rzecz pokuřili prořto fię rzućili z motyką ná řłońce. *GórnRozm* A2; *KochPij* C2v; *WyprPl* Bv. *Cf pokusić się o co przed kim; Ze zdaniem; Zwrot.*

pokusić się o co przed kim (1): A czo piřzą *de Alcibiade*/ iż/ miedzy kthoremi kolwiek ludźmi żył/ thák fie vmiáł do wřzyřkiego przyřthořówáć/ że káźdy narod w tym przechodził/ co było iego

właściwe/ ták ia też chcę/ áby moy Dworzánin/ wygrał w tym/ o co fie pokuśi przed wśzytkimi GórnDworz E3.

pokusić się dokąd (3): *BierEz* R4v; Iako Alexander pokuśił fye na głębokość morską [*petiit profunda maris*]. *HistAl* M5; Castrens ratio et militaris Castrens corona, Datek á vpominek tego który fie naprzód pokuśił w obós nieprzyacielski. *Mącz* 40b.

cum inf (14): *RejPs* 137; Panie acz fie łtrach pokuśizyc Świętey twey woley poruśizyc. Ale zmyłofierdzia łwego Pomkny daley czafu tego. *RejKup* b5v; *RejWiz* 2, 182; Filiłtyni pokuśili fie przeciw Dawidowi walczyć. *BielKron* 70, 249; *RejPos* 148; *RejZwierc* 219v; nie mnimay ábyś miał vyć karánia iáko ten któryś fie pokuśił podnieść walkę przeciw Bogu. *BudBib* 2.Mach 7/19; *Strum* E; *SkarŻyw* 69; *PaxLiz* E2v. Cf *Zwrot*.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: o to (3); aby (5), że (1)] (6): *BielKron* 307, 449; Y pokuśilem fie o to/ ácz z wielkim połtráchem/ ábych też tho Polskim ięzykiem/ iáko tháko dogrzebáiąc fie [...] Bráciey łwoiey á Narodowi łwemu ná pámięć zořtawił. *RejAp* AA4, AA4; *HistRzym* 107v; Włzak fie ia pokuśię z náuk mych byłtrościá/ Ze cię z Pánná nábáwię wćiefzná rádościá. *PaxLiz* C.

Zwrot: »(nie) śmieć się pokuśić« [*w tym: o kogo, o co (5), cum inf (2), czego (1), do kogo (1), na co (1)*] [*szyk zmienny*] (11): *RejPs* 96; *RejJóz* D3v; á łtąd począłem myłlic iże ty w łobie małz nieiáka czáłtkę bořtwá ábowiemes widział y tegos fie pokuśzał czego by człowiek cielefny nie łmiał fie pokuśić [*quia vidisti et temptasti ea quae homo carneus non praesumpsit*] *HistAl* M7; *MurzHist* K3; żadnych łlow w piłmie Świętym niemáłz/ oktoreby fie Dijabeł niełmiał pokuśić *KrowObr* 222v; *RejPos* A6v, [226]v, 228, 284; Abowiem nie káždy fie śmie pokuśić ná owy pułmiłki/ ná owy potrzáłki/ ná owy pozłóciłte głowki. *RejZwierc* 190v; *KlonŻal* B2v.

Szereg: »poważyć albo pokuśić się« (1): A łnadź nie máłz żadney niecnoty czegoby fie nędzny narod ludzki tym przypadkiem łprofnym zaráżony poważyć áłbo fie ocz pokuśić nie miał. *RejZwierc* 76.

Przen [o co] (1) : włzakoź wřtanieli natura w onym poruśzeniu gwałtownym iż nie przewedzie tego o czo fie pokuśiła, tedy iuż ořthatecznie vpada y bywa zaduśzona *GlabGad* K7v.

a. *Targnąć się, chceć wyrządzić coś złego; chceć zagarnąć dla siebie* (86) :

pokusić się na kogo (1): Rozdrapali mnie á wždy za to ani weřtchnęli pokuśili fie na mię/ nagrawali mnie naigrawaniem *WróbŻołt* 34/16.

pokusić się o kogo, o co (42): Ná więłżego fie nie gnieway/ A ná twoie śieły pátrzay: Bo ielli się oń pokuśiłz/ Z łwoiá łtrátą rzecz vpuśiłz. *BierEz* N4v, Iv, O2; *RejPs* 136, 136v; *RejKup* O; *BielKom* D4; Iuż czárt iáko zwiázány nie będye miał mocy/ Nie pokuśi fie o cie ni wednie ni w nocy. *RejWiz* 135, 102v, 106, 133; *Leop* A3v; *BibRadz Iudic* 6/31; Tákowec łá łpráwy y pořtěpki wáłze/ ktore pokázuiá/ że tey wáłzey Szwáycárfkiey wierze rychło fye o Krolá pokuśić. *OrzRozm* C; *BielKron* 1v, 123v; Kácérzowie Fráncuľcy o Królá fye pokuśili *OrzQuin* K4v marg; *RejPos* 51v, 72, 101 [2 r.], 331v; Kto fie o ty [*sklepu*] drzwi pokuśi/ Tárgác łzyiá powroz muśi. *RejZwierc* 237, 2, 41v, 150; Po długimli po krotkimli czásie przyřzedł on przekłęty oćiec kłámřtwá/ y początek grzechu/ duřz rozboycá Lucyper/ ktory łwego łzcześcia záchowác niehcąc/ zazdrościá y złościá o ludzkie fie

pokusił *SkarŻyw* 260, 201, 249; *PudłFr* 32; *GórnTroas* 46; *CzahTr* Ev; [Cić [wyżły] zwierzą kędy leży wzrufą/ Polotem chárći/ tofz fie óń pokufą. *BielawMyśl* C3]. Cf *Zwrot*.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Czégom theraż doczekała Iz fie ten łotr fmiał pokufić Czo mey ćczy miało obrulżyć *RejJóz* F8.

Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia dalszego w zdaniu nadrzędnym (1): [czart] pokusił fie pirwey o nią [o *Ewę*]/ iákoby mogł przez nią zrużyć á odiać nieśmiertelność człowięczą *BielKron* 1v.

Zwrot: »(nie) śmieć pokusić się« [w tym: o kogo, o co (9)] [szyk zmienny] (10): Tobiem wierzył y garła y łzwey maiętnołci A tys fie fmiał pokufić o me pocźciwołci *RejJóz* I2v, F8; I rozumiem dobrze temu/ iż ludzie mądrzy tego światá/ y ci ktorzy Páná Bogá nie znáią/ będą náprzećiwko mnie ffemráć/ y włyżtko złe ná przećiwko mnie mowić: iżem fie kiedy fmiał o tákowe v światá wielkie ofoby pokufić *KrowObr* C2; *BielKron* 111v; *RejPos* 71, 101, 101v, 123v, 198v, 251.

W przen (1): Iuż w niedośćátku fyná twégo/ dźiać fie muśi Gwałt grobóm/ o święconé ręká fie pokusi. *GórnTroas* 46.

Przen: O przeciwnościach losu [o kogo, o co] (18) : możeż beśpiecznie ná to trwáć/ iż fie żadna przygoda o cię niepokufi ani o zebránie twoie *RejPs* 136v; *RejKup* p4v; Tedy on [*Bóg*] włyżtko gdy chce fnádnie zmienić może/ [...] Iuż fie wicher áni grom o cię nie pokuśi/ Ani żadna Płánetá/ wierz mi cie nie ruży. *RejWiz* 152, 3v, 69v; *RejPos* 269v, 289; A nád to wiele innych pożytkow [z ponurzenia, tj. chrztu dorosłych] [...] przećiw światu/ Szátánowi/ y wźelákim pokuśam/ ktoreby fie o człowięká pokuśić mogły. *CzechRozm* 259v; *GórnTroas* 43.

Fraza: »śmierć się pokusi« (3): Bo choć nierad tedy muły O kogo fię fmierć pokuśy. Skakać kiedy kaze ona *RejKup* f2; *RejWiz* 104v; Nie źláchetna śmierć/ nie fye nie wtydźiła/ Nie dawśy mu znáć/ óń fye pokuśiła. *PudłFr* 23.

Zwrot: »pokusić się nie śmieć« [szyk zmienny] (6): á żadna obrázá nigdy fie omię niefmie pokufić/ á ták y ia wtę nádzieię oczekáwam od ciebie moy pánie wfpomożenia fwego będąc pilen rofkazánia twoiego. *RejPs* 187v; *RejPos* 198v, 206v, 207, 269v [2 r.].

α. *Wystąpić do walki, zaatakować (25)*: *BielSpr* 18; Miemcy choćby fie pokufili/ á z ras abo ze dwa dáło fie im znáć iáko Iágięłło/ widzimi fie żeby nas zániecháli o ten Szpítal/ to ieft Prufką źięmię/ kthorego fie nápieráią. *MycPrz* II D.

pokusić się na kogo, na co (3): Sowy iż śilnieyże były/ Ná kruki się pokuśiły. *BierEz* P4v; [*Turcy*] chcą fye pokvśyzyc na zyemie vkm. *LibLeg* 11/56v; A wydarśchi fzią thak panu v drzwy na poćczyenyv ftanal y wlołfi fzyebye obyeral, pan interim korda tham dośtawśchi zaśzą fzyą nan yełth pokuśfiel *LibMal* 1545/103.

pokusić się o kogo, o co (19): bo mistrz ten, który jest od kilka lat na mistr(z)ostwo od Rzeszej namienion, daje się słyszeć, iż się kusić chce o pruskie ziemie za potuchą snadz innych. A tak się trzeba obawiać aby się śmielej o to nie pokusił, gdy będzie wiedział, że się JKM tą potrzebą z Iflanty zabawi *Diar* 24; Mikołay Firley Hetman/ źedł zá nimi [za *Tatarami*] aż do Wiśniowcá/ ále iż troche ludzi miał/ przeto fie o nie pokuśić nie chćiał *BielKron* 416, 26, 65v, 112v, 249, 338v, 339v, 347; *RejPos* 79; *BielSpr* 56; *PaprPan* L3; Abowiem ten [*król Alaryk*] roku Pánłkiego 414. [...] O Rzym

fię mężnie pokuśił/ y onego dobył *CzechEp* 378; *GórnRozm* M2; Lekce ważył żorawia: w tym fię on [*lege: oń*] pokuśi/ Ledwo do kordá przyfzedł/ żoraw go iuż duśi. *KmitaSpit* B3v; *PowodPr* 57. Cf *pokusić się o kogo z kim*; *Zwrot*.

pokusić się o kogo z kim (1): O Goliata Dawid z Bogiem fię pokuśi. *NiemObr* ktv.

pokusić się dokąd (1): yefly fy Turczy niepokwřchą daley nad te granycze wzyacz y Camieniecz *LibLeg* 11/57v.

cum inf (1): *LibLeg* 11/57v cf *pokusić się dokąd*.

Zwrot: »[o kogo, o co] nie śmieć się pokuśić« (2): *BielKron* 178v; A ogrodzi y okopa tę winnicę fwoię wedle obietnic fwych ták mocnym murem/ iż żadny dżiki żwierz áni żadny nieprzyiaćiel o nię fię nigdy nie będzie śmiał pokuśić *WujJudConf* 19.

Synonimy: doświadczyć, spróbować; **a.** *targnąć się*.

Formacje współrdzenne cf *KUSIĆ*.

JDok